अभिसरण

ISSN-2229-4856

नव्वदोत्तर मराठी साहित्य

चर्चा आणि मीमांसा

संपादक
प्राचार्य डॉ. वसंत सानप

कार्यकारी संपादक
डॉ. गणेश मोहिते

सहसंपादक
डॉ. मनोहर सिरसाट

Scanned by CamScanner

॥ अभिसरण ॥

Special Issue : May- 2022

ISSN : 2229-4856

नव्वदोत्तर मराठी साहित्य : चर्चा आणि मीमांसा

: मुख्य संपादक :

प्राचार्य डॉ. वसंत सानप

कार्यकारी संपादक : डॉ. गणेश मोहिते

सह संपादक : प्रो. डॉ. मनोहर सिरसाट

: संपादक मंडळ सदस्य :

डॉ. बाबासाहेब कोकाटे
डॉ. बापू जाधवर
प्रा. माणिक भताने
डॉ. रवींद्र काळे
डॉ. शैलेश आकुलवार
डॉ. ईश्वर छानवाल
डॉ. सुरेश घुमटकर
प्रा. महारुद्र जगताप
प्रा. संदीप परदेशी

: सल्लागार समिती :

डॉ. लक्ष्मीकांत देशमुख
अध्यक्ष, ९१ वे अखिल भारतीय
मराठी साहित्य संमेलन, बडोदा

डॉ. ताहेर पठाण,
मराठी विभाग प्रमुख, अलीगढ मुस्लिम
विद्यापीठ, अलीगढ (उत्तरप्रदेश)

डॉ. पृथ्वीराज तौर
मराठी विभाग, स्वामी रामानंद तीर्थ
मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड

डॉ. सुधाकर शेंडगे,
प्रोफेसर, हिंदी विभाग, डॉ. बाबासाहेब मराठवाडा
विद्यापीठ, औरंगाबाद

डॉ. रावसाहेब जाधव,
प्राचार्य, पीपल्स कॉलेज, नांदेड

प्रो. आनंद उबाळे
इंग्रजी विभाग, डॉ. बाबासाहेब मराठवाडा
विद्यापीठ, औरंगाबाद

डॉ. शाम सिरसाठ,
प्रकुलगुरु, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

डॉ. प्रकाश पवार,
विभागप्रमुख, राज्यशास्त्र विभाग,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डॉ. अक्षय सरोदे
इंग्रजी विभाग,
डॉ. शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डॉ. सय्यद अझरुद्दीन,
वाणिज्य विभाग प्रमुख, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद (वाणिज्य)

डॉ. अण्णासाहेब गुरव
अधिष्ठाता (वाणिज्य), शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डॉ. संतोष दास्ताने
समन्वयक, अर्थशास्त्र, विश्वकोश, निर्मिती मंडळ

※ अंकात व्यक्त झालेल्या मतांशी संपादक मंडळ सहमत असेल असे नाही.

Scanned by CamScanner

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	विवरण	लेखकाचे नाव	पृ.कृ.
०१	झुंज तिची पाचटाशी मधील जीवन संघर्ष	प्रा.डॉ.रामनाथ वाढे	०१
०२	नव्वदोत्तरी कालखंडातील मराठी ग्रामीण कादंबरी	प्रा. डॉ. देशमुख बिभीषण	०५
०३	लक्ष्मीकांत देशमुख एक वास्तववादी लेखक ('नंबर वन ' क्रिडा क्षेत्रातील वास्तव)	किशोर बाबुराव भगत	१२
०४	'खेळ'चे नव्वदोत्तर काळात साहित्याच्या अभिवृद्धीतील योगदान	प्रा.डॉ.महादेव अंगद जगताप	१५
०५	समकालीन जीवन जाणिवांचा सशक्त वास्तववादी आविष्कार करणारी नव्वदोत्तर मराठवाडी ग्रामीण कविता	प्रा .डॉ . राजकुमार किशनराव यल्लावाड	२०
०६	"प्रेरक ललकारी या नव्वदोत्तर नियतकालिकाचे वाङ:मयीन व सामाजिक योगदान"	डॉ विनोद वासुदेव उपर्वट	२६
०७	नव्वदोत्तर मराठी कवितेतील कृषी वेदना व विद्रोहाच्या पाऊलखुणा	डॉ. ज्ञानदेव राऊत	३२
०८	दलित कविता आणि कविवर्य वामन निंबाळकर	प्रो.डॉ.मनोहर सिरसाट मीना अशोक अंभोरे	४०
०९	नव्वदोत्तर मराठी ग्रामीण कथाः स्थिती आणि गती	डॉ. गोवर्धन काशीनाथ मुळक	४७
१०	नव्वदोत्तर मराठी महानगरीय कवींच्या कवितांमधून आविष्कृत होणारी आशयसूत्रे	प्रा. प्रवीण सदानंद गायकर	५३
११	नव्वदोत्तर ग्रामीण कविता	प्रा. दिलीप ज्ञानोबा भिसे	५९
१२	स्त्रीवादी साहित्य प्रवाहातील आंबेडकरी स्त्रीवाद: नवसाहित्य प्रवाहाच्या निमित्ताने	डा. रेखा कचरूजी मेश्राम	६४
१३	नव्वदोत्तर मराठवाड्यातील ग्रामीण कविता : एक दृष्टिक्षेप	सौ.सारिका सूर्यकांत नरवडे	६९
१४	नव्वदोत्तर मराठवाड्यातील ग्रामीण कथालेखन : स्वरूप आणि विशेष	श्रीमती.बालिका दगडू भागवत	७४
१५	नव्वदोत्तर मराठी कविता : एक आढावा	प्रा.डॉ. सुनील मधुकर पवार	७९
१६	समकालीन समाजवास्तव आणि मराठी कविता. (जागतिकीकारणाच्या विशेष संदर्भाने)	प्रा. विद्या सुर्वे बोरसे	८६
१७	उमेश मोहिते यांचे भाकरी आणि कर्म आणि नव्वदोत्तर मराठी साहित्य	प्रा.डॉ. सोपान सुरवसे प्रा.व्यंकटेश संजय राऊत	९२
१८	नव्वदोत्तर ग्रामीण कादंबरी	डॉ. बबन सिद्राम गायकवाड	९५
१९	उत्खनन कादंबरीचे वेगळेपण	प्रा. डॉ. शिवाजी तुकाराम पाटील	९८

Scanned by CamScanner

२०	'आले ढग... गेले ढग' मधील सामाजिक प्रश्न	डॉ. एम.ए.कव्हळे	१०१
२१	कृषिव्यवस्थेतील वर्तमान वास्तव : 'या परावलंबी दिवसात'	डॉ. शंकर हणमंतराव कल्याणे	१०४
२२	साहित्यकृती आणि चित्रपट निर्मिती	प्रा.डॉ.धोंडगे एम.बी. कांदे केशव अंगदराव	१०९
२३	चरित्र -आत्मचरित्र : स्वरूप व संकल्पना	डॉ. सुनीता अंबादास बोराडे	११२
२४	नव्वदोत्तरी मराठी ग्रामीण कवितेला दिशा देणारी कविता: पिढीपेस्तरप्यादेमात	प्रा.बाळू मोहन तिखे	११६
२५	"लक्ष्मीकांत देशमुख यांच्या साहित्यातून चित्रीत झालेले राजकीय वास्तव"	प्रा. संदीप परदेशी	१२०
२६	लोककला तमाशाचे बदलते स्वरूप	तुकाराम हरिश्चंद्र देवकर प्रो. एम. बी. धोंडगे	१२४
२७	ग्रामीण साहित्याच्या प्रेरणा	प्रा. लक्ष्मण गित्ते	१२७
२८	स्त्रीवादी साहित्यातून स्त्रीत्वाचे दर्शन	कैलास मच्छिंद्रनाथ होके प्रा.डॉ. बाळासाहेब जाधव	१३१
२९	जागतिकीकरण आणि नव्वदोत्तरी दलित कथा	प्रा.डॉ. संजय राजधर महाले	१३६
३०	'नव्वदोत्तर मराठी ग्रामीण कादंबरी' (विशेष संदर्भ : 'साखरफेरा')	प्रा. महारूद्र सूर्यभान जगताप	१४२
३१	दलित जाणिवा शब्दांकित करणारी निसर्गार्कीत कविता : मोहाडी	प्रा.डॉ.प्रल्हाद दत्तराव भोपे	१४६
३२	प्रा. वामन निंबाळकर : मूल्याधिष्ठित जाणिवा आविष्कृत करणारा मोठा कथालेखक	प्रोफेसर डॉ. मनोहर सिरसाट	१५२
३३	मानवी प्राक्तन शब्दबद्ध करणारी कविता- काळी माती निळे आभाळ	डॉ. गणेश मोहिते	१५५
३४	मार्ग कादंबरीतील पर्यावरणवादी विचार	प्रा.सौ. विलिना इनामदार	१६०
३५	"1990 नंतरच्या कथेचा अभ्यास"	प्रा. डॉ. शंकर शिवाजी मुंडे	१६९
३६	मोतीराज राठोड यांच्या वैचारिक साहित्यातील विमुक्तांचे जीवनमूल्ये	डॉ. आकाश ब. पवार	१७४

Scanned by CamScanner

३७	नव्वदोत्तर साहित्य : कथा	सखाराम शहादेव शिंदे	१८२
३८	नव्वदोत्तर मराठी कादंबरीचे स्त्रीवादी आकलन: सांस्कृतिक मांडणी	जयश्री साहेबराव बनसोड	१८७
३९	प्रा.डॉ.सदानंद देशमुख यांच्या 'तहान' कांदबरीतील ग्रामीण जीवन	श्रीराम बापूराव जाधव	१९२
४०	रायगड जिल्ह्यातील आदिवासी जीवनशैली	प्रा. सतीश विठ्ठल सावळे	१९७
४१	नव्वदोत्तर ग्रामीण कथेतील अनुभवविष्व	प्रा .मल्हारी पवार	२०१
४२	सदानंद देशमुख यांचे नव्वदोत्तर ग्रामीण कथेतील योगदान	डॉ .रमेश औताडे	२०७
४३	नव्वदोत्तरी मराठवाड्यातील ग्रामीण साहित्य – विशेष संदर्भ : भास्कर चंदनशिव व आसाराम लोमटे	श्री काजगुंडे हनुमंत महादेव	२१३
४३	नव्वदोत्तरी कादंबरी : जागितकीकरणाच्या परिपेक्ष्यातून	श्रीमती भारती अभिमन्यु पाटील	२१८

Scanned by CamScanner

नव्वदोत्तर काळातील मुक्त आर्थिक धोरणाने भारतीय जीवनमानात अनन्यसाधारण बदल घडून आले. जागतिकीकरणाच्या आगमनाने बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचा संचार वाढला. सरकारने समाजहिताच्या बाबींतून अंग काढून घेतले आणि खाजगीकरणाला प्रोत्साहन दिले. या बाबींचे बरेवाईट परिणाम समाजमनावर झाले. त्यातून काही नव्या प्रश्नांचा जन्म झाला. प्रामुख्याने अस्थिर राजकारणाने मूल्यभ्रष्ट राजकारण वाढीस लागले. राजकीय नेतृत्वाचे नोकरशाहीला पाठबळ मिळाल्याने नोकरशाही भ्रष्ट बनली. शिक्षणाविषयी समाजात उदासीनतेचे चित्र निर्माण झाले, सुशिक्षित बेरोजगारीचा प्रश्न प्रबळ बनला. शिक्षणाचे बाजारीकरण जोरात सुरू झाले, नैतिक मूल्यांचा ऱ्हास आणि चंगळवादी संस्कृतीचा उदय या काळातच झाला. आर्थिक, सामाजिक विषमता टोकदारपणे वाढली. शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या वाढीस लागल्या. गरीब, वंचित, सर्वहारा वर्ग आणि श्रीमंतांमधील दरी रुंदावली. लोकशाहीचा फक्त डोलारा शिल्लक राहिला, पर्यायाने गेल्या तीन दशकांत सरकार आणि लोकशाहीवरील सामान्य जनतेचा विश्वास उडाला. या सारखे व्यामिश्र स्वरूपाचे वास्तव आकार घेत असताना नव्वदोत्तर मराठी लेखकांची अभिव्यक्ती काय होती, याच्या शोधासाठी 'नव्वदोत्तर मराठी साहित्यः चर्चा आणि मीमांसा' हा विशेषांक महत्त्वपूर्ण आहे.

Scanned by CamScanner